

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

14 noiembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte

Elena Covalenco,

Judecători

Iurie Diaconu, Liliana Catan,

a examinat, în camera de consiliu, fără citarea părților, admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2018, declarate de procurorul în Procuratura municipiului Chișinău, Artur Lupașco, și de avocatul Călin Bobeica în numele inculpatului

*Șaptefrați Ion XXXXX, născut la
XX XXXXX XXXX în XXXXXX, XXXXXX, locuitor al
XXXXXX, XXXXXX, XXXXXX, cetățean al R.
Moldova, fără antecedente penale.*

<i>instanța de fond:</i>	<i>Termenul de examinare, 13.04.2016 – 06.07.2017,</i>
<i>instanța de apel:</i>	<i>23.08.2017 – 19.12.2017,</i>
<i>instanța de recurs:</i>	<i>05.02.2017 – 03.04.2018,</i>
<i>instanța de apel</i>	<i>07.05.2018 – 11.06.2018,</i>
<i>instanța de recurs:</i>	<i>15.08.2018 – 14.11.2018,</i>

Asupra recursurilor menționate, Colegiul penal,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău din 06 iulie 2017, Șaptefrați Ion a fost condamnat în baza art. 190 alin. (4) Cod penal la 7 ani și 6 luni închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de gestionare a întreprinderii și/sau bunurilor materiale pe un termen de 5 ani, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, de la reținere, cu includerea perioadei aflării în arest preventiv de la 13.04.2016 până la 25.04.2016.

De la inculpat s-au încasat în beneficiul părții vătămate Munteanu C. cheltuielile de asistență juridică în mărime de 5000 lei.

Acțiunea civilă privind încasarea dublei arvune în sumă de 15.200 lei și a penalităților în mărime de 5%, prevăzută de art. 27 al Legii nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorului, prejudiciul moral în mărime de 45.000 lei și a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 1700 lei a fost respinsă ca neîntemeiată.

A fost admisă retragerea acțiunii civile de către partea vătămată Mursa L.

1.1 Prin încheierea Judecătorei Chișinău din 07 iulie 2017, de la inculpat s-a încasat în beneficiul lui Muntean C. prejudiciul moral în mărime de 5000 lei.

2. Instanța de fond a constatat că la 09 decembrie 2015, inculpatul Șaptefrați I., aflându-se pe adresa XXXXXX, XXXXXX, XXX, sub pretextul confecționării unui mobilier pentru bucătărie, intenționat, având scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, a dobândit de la Munteanu C. mijloace bănești în sumă de 700 euro, care conform cursului BNM la data de 09 decembrie 2015, constituiau suma de 15.200 lei, pe care i-a cheltuit pentru necesități personale, cauzând părții vătămate un prejudiciu în sumă de 15.200 lei.

Tot el, la 28 decembrie 2015, aflându-se în secția de producere a SRL „Conmetal-com” din XXXXXX, XXXXXX XX, intenționat, având scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, s-a prezentat ca proprietar al secției de producere, la care în realitate nu avea nicio atribuție, sub pretextul confecționării mobilei la comandă, ca rezultat al tratativelor anterioare, după ce a indus-o în eroare pe Mursa L., pentru a da o tentă legală acțiunilor sale, a încheiat din numele său, ca director al SRL „Rox-Clar” cu Mursa L. contractul de prestare a serviciilor nr. 286 din 28.12.2015 și a primit de la aceasta 64.000 lei, sumă pe care a cheltuit-o pentru necesități personale, cauzându-i un prejudiciu material.

Tot el, în continuarea acțiunilor sale, la 29 decembrie 2015, aflându-se în secția de producere a SRL „Conmetal-com” din XXXXXX, XXXXXX, având scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, s-a prezentat ca proprietar al secției de producere, la care în realitate nu avea nicio atribuție, sub pretextul confecționării mobilei la comandă, ca rezultat al tratativelor anterioare, după ce a indus-o în eroare pe Negru E., pentru a da o tentă legală acțiunilor sale, a doua zi, la data de 30 decembrie 2015, a încheiat din numele său, ca director al SRL „Rox-Clar” cu Negru E. contractul de prestare a serviciilor nr. 321 și a primit suma de 15.000 lei, pe care a cheltuit-o pentru necesități personale, cauzând părții vătămate un prejudiciu material.

Astfel, în perioada de 09 decembrie 2015 - 30 decembrie 2015, prin acțiunile sale intenționate de înșelăciune și abuz de încredere, inculpatul a dobândit ilicit de la părțile vătămate Munteanu C., Mursa L. și Negru E., în total suma de 94.200 lei, cauzându-le daune în proporții mari.

Instanța a reținut că inculpatul a recunoscut vina parțial.

În temeiul probelor administrate, instanța a considerat ca fiind dovedită pe deplin vinovăția inculpatului și i-a încadrat acțiunile pe art. 190 alin. (4) Cod penal, ca escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, săvârșită în proporții mari.

Instanța a concluzionat că cererea apărării de a recalifica faptele inculpatului în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal este neîntemeiată or, potrivit materialelor cauzei și declarațiilor acestora, prejudiciul cauzat părților vătămate este în mărime de 94.200 lei, iar proporții mari constituie valoarea bunurilor dobândite care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern, în vigoare la momentul săvârșirii faptei (anul 2015), adică valoarea ce depășește 90.000 lei (20×4500 lei).

La stabilirea pedepsei, instanța a ținut cont de prevederile art. 7, 61, 75-78 Cod penal, că inculpatul a comis o infracțiune gravă, care se pedepsește cu închisoare de la 7 la 10 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de 5 ani, că a recunoscut vina parțial și a reparat prejudiciul cauzat părților vătămate, că acesta anterior nu a fost judecat, are la întreținere doi copii minori, nu este angajat în câmpul muncii, nu se află la evidența medicului narcolog și psihiatru, concluzionând că reeducarea și corectarea lui este posibilă prin izolare de societate.

Instanța a statuat că acțiunea civilă înaintată de partea civilă Munteanu C. privind încasarea dublei arvune de 15.200 lei, penalităților în mărime de 5% prevăzută de art. 27 al Legii privind protecția consumatorului nr. 105 din 13.03.2003, a prejudiciului moral în mărime de 50.000 lei și a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 6700 lei, urmează a fi admisă parțial.

Astfel, cererea privind încasarea dublei arvune și a penalităților, este neîntemeiată, nefiind constatată existența raportului de drept civil între inculpat și partea civilă Munteanu C. Or, contractul de prestări servicii nu a produs efecte juridice în domeniul civil și a fost încheiat de inculpat doar pentru a *acoperi* acțiunile sale ilegale. Deci, normele civile ce reglementează raporturile de drept civil referitor la arvună și protecția consumatorilor nu au incidență în cazul dat.

În același timp, inculpatul a acționat ilegal față de partea vătămată Munteanu C., iar în asemenea circumstanțe se aplică răspunderea civilă delictuală, prevăzută de art. 1398 alin. (1) Cod civil.

Partea vătămată, fără îndoială, a avut de suferit în urma acțiunilor ilegale ale inculpatului, urmând a fi încasat prejudiciul moral în mărime de 5000 lei, suma dată fiind proporțională și echitabilă suferințelor psihice cauzate de inculpat.

În rest, acțiunea civilă privind încasarea prejudiciului moral în mărime de 45.000 lei este neîntemeiată, fiind vădit exagerată or, nu au fost prezentate probe care ar confirma suferințele părții vătămate, proporțional compensației solicitate.

3. Avocatul Ion Stegărescu a declarat apel, în numele părții vătămate Munteanu C., solicitând casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care acțiunea civilă să fie admisă integral.

Apelantul a invocat că instanța de fond eronat a stabilit mărimea compensației prejudiciului moral în mărime de doar 5000 lei, fără a reține caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate părții vătămate, precum și gradul de vinovăție al inculpatului.

Astfel, prin încasarea prejudiciului moral în mărime de 5000 lei, i-a fost adusă o insultă părții vătămate.

Totodată, respingerea pretenției privind încasarea din contul părților Șaptefrați I. și a SRL „Rox-Clar”, în mod solidar, a penalităților în mărime de 5%

prevăzută de art. 27 al Legii nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorului, pentru încălcarea termenului prevăzut la art. 13 alin. (1) al aceleiași legi, este nefondată și nemotivată. Or, prejudiciul material cauzat prin infracțiune a fost stins de către inculpat în penultima ședință de judecată, acesta nefiind împiedicat de a reacționa în termen la reclamația înaintată de partea vătămată, iar instanța de fond și-a demonstrat parțialitatea pe dosar sau a interpretat eronat legea, fiind încălcate normele de drept material, sentința instanței de fond urmând a fi casată sau modificată de instanța de apel.

Pe lângă aceasta, prin respingerea pretenției privind încasarea din contul pârâților a dublului arvunei în sumă de 31.400 lei, instanța de fond și-a demonstrat parțialitatea pe dosar.

Or, pornind de la manifestarea unilaterală de a refuza executarea obligațiilor convenite prin contractul nr. 286 din 09.12.2015, pârâtul urmează să restituie arvuna achitată de reclamant în cuantum dublu.

La fel, instanța de fond nu s-a expus asupra tuturor punctelor invocate în cererea de încasarea a cheltuielilor de asistență juridică.

3.1. A declarat apel și avocatul Călin Bobeica, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie condamnat în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, cu aplicarea pedepsei minime, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, în conformitate cu prevederile art. 90 Cod penal.

Apelantul a indicat că nu a fost constatată săvârșirea unei infracțiuni prelungite de către inculpat, modificarea învinuirii în sensul agravării ei, în ședința de judecată, cu încadrarea acțiunilor acestuia pe art. 190 alin. (4) Cod penal, fiind neîntemeiată.

Deci, inculpatului urma a-i fi stabilită pedeapsa în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, cu aplicarea prevederilor art. 84, 90 Cod penal.

Mai mult, inculpatului i-au fost încălcate drepturile procesuale or, la 20.06.2017, i-a fost înaintată învinuirea în sensul agravării ei, dar fără a-i fi acordat termen pentru a face cunoștință cu învinuirea nouă, în aceeași ședință fiind examinat fondul cauzei.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 decembrie 2017, apelul avocatului Călin Bobeica a fost respins ca fiind depus peste termen, apelul avocatului Ion Stegărescu a fost admis, casată parțial sentința în latura civilă și pronunțată o nouă hotărâre.

Pretențiile materiale ale părții vătămate Munteanu C. au fost admise în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

De la inculpat s-a încasat în beneficiul părții vătămate Munteanu C. prejudiciul moral în mărime de 10.000 lei.

În rest, sentința a fost menținută.

Instanța de apel a reținut că inculpatul și avocatul acestuia au cunoscut și au semnat recipisa potrivit căreia, pronunțarea sentinței va avea loc la data de 06.07.2017, iar apelul a fost depus la data de 27.11.2017, adică peste mai mult de 4 luni.

Or, termenul de apel este un termen procesual legal, durata lui este stabilită exhaustiv prin lege, acesta fiind absolut și având un caracter imperativ, în sensul că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac, iar potrivit art. 230 alin. (1) și (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Deci, apărarea a omis termenul de declarare a apelului, iar la depunerea cererii de apel nu au prezentat motivele omiterii termenului de atac a sentinței.

Conform art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței și nu de la data angajării unui alt avocat sau luării cunoștinței cu sentința, iar apelul declarat de avocatul Călin Bobeica a fost declarat cu încălcarea prescripțiilor legale menționate.

Totodată, partea vătămată Munteanu C. a înaintat acțiune civilă, solicitând încasarea dublei arvune în sumă de 15.200 lei, penalității în mărime de 5% prevăzută de art. 27 al Legii privind protecția consumatorului nr. 105 din 13 martie 2003, prejudiciului moral în sumă de 50.000 lei și a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 6700 lei.

Astfel, instanța de fond întemeiat a încasat 5000 lei pentru serviciile de asistență juridică ținând cont de complexitatea cazului, de durata examinării acesteia, de prezența avocatului în ședințele de judecată și de prestația lui.

Însă, la adoptarea soluției privind încasarea prejudiciului material, instanța de fond urma să țină cont de prevederile art. 225 alin. (3) Cod de procedură penală, conform căruia, dacă la soluționarea acțiunii civile, pentru a stabili suma despăgubirilor cuvenite părții civile, apare necesitatea de a amâna judecarea cauzei pentru a se administra probe suplimentare, instanța poate să admită în principiu acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

Partea vătămată nu a prezentat probe incontestabile pentru stabilirea cuantumului concret al prejudiciului material, aceasta nefiind posibil de constatat fără amânarea judecării cauzei, iar, reieșind din prevederile art. 225 alin. (3) Cod de procedură penală, acțiunea civilă privind încasarea daunei materiale se admite în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile, fiind stabilit și faptul că inculpatul a restituit părții vătămate prejudiciul material în sumă de 15.200 lei.

În același timp, prejudiciul moral în sumă de 5000 lei, încasat de instanța de fond, nu este proporțional suferințelor morale și psihice suportate de partea vătămată, acestuia urmând a-i fi acordată cu titlu de prejudiciu moral suma de 10.000 lei, deoarece infracțiunea nu a fost comisă cu violență, această sumă urmând să aibă un efect compensatoriu pentru partea vătămată și nu vine în contradicție cu prevederile art. 41 din CEDO, care prevede că suma pretinsă nu trebuie să fie exorbitantă și să nu tindă la o îmbogățire fără temeii.

5. Procurorul în Procuratura municipiului Chișinău, Artur Lupașco, a declarat recurs ordinar, solicitând casarea acestei decizii, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri *cu corectarea erorilor de către instanța de recurs*.

Recurentul a invocat că procurorul, în conformitate cu prevederile art. 326 Cod de procedură penală, a modificat învinuirea adusă inculpatului în sensul

agravării ei, prin formularea ordonanței din 20.06.2017, care i-a fost adusă la cunoștință inculpatului și avocatului acestuia, fără a prezenta inculpatului informația în scris despre drepturile de care dispune, conform art. 66 Cod de procedură penală, ce echivalează cu încălcarea dreptului la apărare.

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată, după înaintarea ordonanței de învinuire în sensul agravării ei, instanța de judecată nu a purces la cercetarea probelor ce ar confirma noua învinuire, ci doar a finalizat cercetarea judecătorească cu interogarea inculpatului, lăsând pronunțarea sentinței pentru altă dată, după dezbateri judiciare și oferirea ultimului cuvânt inculpatului.

Astfel, ordonanța de învinuire în sensul agravării, înaintată inculpatului după conexarea a două cauze penale, atestă că infracțiunile pentru care a fost pus sub învinuire acesta nu fac parte din categoria infracțiunilor prelungite, nefiind formate din două fapte infracționale identice, ci diferite.

Totodată, instanța de apel, expunându-se asupra modalității de săvârșire a infracțiunilor, s-a referit doar la infracțiunile comise de inculpat la 28.12.2015 și 29.12.2015, fapta infracțională din 09.12.2015, nefiind reflectată în decizie și care, potrivit descrierii, a fost comisă în alt mod și în alt loc.

Or, instanțele de fond și de apel, contrar prevederilor art. 394 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, au omis să descrie modul de săvârșire a infracțiunii din 09.12.2015, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele acesteia, fiind admise erori de drept, prevăzute la art. 427 alin. (1) pct. 6), 12) Cod de procedură penală.

5.1. A declarat recurs ordinar și avocatul Călin Bobeica, solicitând casarea acestei decizii, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri *cu corectarea erorilor de către instanța de recurs.*

Recurentul a indicat că procurorul, în conformitate cu prevederile art. 326 Cod de procedură penală, a modificat învinuirea adusă inculpatului în sensul agravării ei, prin formularea ordonanței din 20.06.2017, care i-a fost adusă la cunoștință inculpatului și avocatului acestuia, fără a prezenta inculpatului informația în scris despre drepturile de care dispune, conform art. 66 Cod de procedură penală, ce echivalează cu încălcarea dreptului la apărare.

Mai mult, potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată, după înaintarea ordonanței de învinuire în sensul agravării ei, instanța de judecată nu a purces la cercetarea probelor ce ar confirma noua învinuire, ci doar a finalizat cercetarea judecătorească cu interogarea inculpatului, lăsând pronunțarea sentinței pentru altă dată, după dezbateri judiciare și oferirea ultimului cuvânt inculpatului.

Astfel, ordonanța de învinuire în sensul agravării, înaintată inculpatului după conexarea a două cauze penale, atestă că infracțiunile pentru care a fost pus sub învinuire acesta nu fac parte din categoria infracțiunilor prelungite, nefiind formate din două fapte infracționale identice, ci diferite.

Totodată, instanța de apel, expunându-se asupra modalității de săvârșire a infracțiunilor, s-a referit doar la infracțiunile comise de inculpat la 28.12.2015 și 29.12.2015, fapta infracțională din 09.12.2015, nefiind reflectată în decizie și care, potrivit descrierii, a fost comisă în alt mod și în alt loc.

Or, instanțele de fond și de apel, contrar prevederilor art. 394 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, au omis să descrie modul de săvârșire a infracțiunii din

09.12.2015, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele acesteia, fiind admise erori de drept.

6. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 03 aprilie 2018, recursul avocatului a fost respins ca inadmisibil, recursul procurorului a fost admis, casată *total* decizia și dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Instanța de recurs a constatat că avocatul Călin Bobeica contestă decizia instanței de apel în latura penală, însă nu invocă nici un argument referitor la soluția de respingere a apelului său ca fiind depus peste termen.

Prin urmare, recursul ordinar al avocatului este inadmisibil, din motiv că instanța de apel nu a verificat sentința primei instanțe prin prisma argumentelor invocate de către acesta în cererea de apel, fapt ce ar permite verificarea de către instanța de recurs a corectitudinii expunerii și aprecierilor date de instanța de apel.

Decizia instanței de apel, în latura penală, nu poate fi subiect pentru verificare în baza recursului declarat de apărare, deoarece nu există o motivare a instanței de apel în privința apelului declarat de către avocat, în situația în care instanța de apel a respins ca fiind tardiv apelul avocatului inculpatului, bazându-și soluția doar pe nerespectarea termenului de declarare a apelului.

Deci, respingerea apelului ca fiind tardiv, se egalează cu situația nefolosirii căii de atac apelul, iar fiind stabilit că în recursul declarat, avocatul nu a invocat nici un temei în combaterea concluziilor ce au stat la aprecierea tardivității apelului, recursul ordinar declarat de către avocatul Călin Bobeica urmează a fi respins ca inadmisibil.

În același timp, la examinarea cauzei în ordine de apel, procurorul nu a susținut învinuirea înaintată de către procurorul participant în cadrul examinării în prima instanță prin ordonanța din 20.06.2017, instanța de apel fiind obligată să se pronunțe argumentat asupra faptului dacă faptele infracționale sunt identice și dacă a fost comisă o infracțiune prelungită, limitându-se doar la afirmația despre calificarea corectă în baza art. 190 alin. (4) Cod penal, fiind ignorată poziția acuzării.

Mai mult, decizia instanței de apel este una divergentă și în partea ce ține de aprecierea apelului avocatului inculpatului ca tardiv or, instanța în mod real a purces la aprecierea laturii penale și a conchis să nu admită argumente din apel, în decizie menționând că nu se va expune asupra motivelor invocate și din cauza tardivității apelului inculpatului și nici nu va purcede la examinarea fondului apelului.

Instanța de apel, judecând apelul, nu a acordat deplină eficiență celor invocate de către procuror în ședința instanței de apel, motivând în mod general soluția adoptată or, nu a reacționat în modul prevăzut de lege asupra erorilor de drept admise de instanța de fond, le-a repetat întocmai, nu a desființat sentința în partea vizată și nu a rejudecat cauza potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, menținând o sentință nemotivată legal.

7. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2018, apelul avocatului Ion Stegărescu a fost admis, casată parțial sentința în latura civilă și pronunțată o nouă hotărâre.

Pretențiile materiale ale părții vătămate Munteanu C. au fost admise în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

De la inculpat s-a încasat în beneficiul părții vătămate Munteanu C. prejudiciul moral în mărime de 10.000 lei și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 9100 lei.

În rest, sentința a fost menținută.

Instanța de apel a statuat că, declanșând o continuare a judecării cauzei în fond, apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată declanșat, produce un efect devolutiv complet, provocând un control integral atât în fapt, cât și în drept, în privința persoanelor care l-au declarat.

Astfel, aferent probatoriului administrat, care exclude careva dubii și neclarități la capitolul vinovăției inculpatului în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal, inculpatul în instanța de apel a recunoscut toate trei episoade de escrocherie comise și s-a căit sincer.

Or, probele administrate și recunoașterea faptului comiterii infracțiunii de escrocherie de către inculpat denotă clar și evident vinovăția acestuia.

Prin ordonanța procurorului din 20.06.2017 s-a dispus modificarea învinuirii inculpatului în sensul agravării, fiindu-i incriminat acestuia comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal, ca escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane, *săvârșită de mai multe persoane* și în proporții mari

Fiind reexaminată cauza în ordine de apel, nu au fost identificate încălcări la capitolul modificării învinuirii în sensul agravării, ordonanța procurorului din 20.06.2017 fiind întocmită în conformitate cu prevederile art. 326 alin. (1) Cod de procedură penală, care prescrie că procurorul care participă la judecarea cauzei penale în primă instanță este în drept să modifice, prin ordonanță, învinuirea adusă inculpatului în cadrul urmăririi penale în sensul agravării ei dacă probele cercetate în ședința de judecată dovedesc incontestabil că inculpatul a săvârșit o infracțiune mai gravă decât cea incriminată anterior, aducând la cunoștință inculpatului, apărătorului lui și, după caz, reprezentantului legal al inculpatului noua învinuire. În asemenea situație, instanța, la cererea inculpatului și a apărătorului lui, acordă termen necesar pentru pregătirea apărării de noua învinuire, după ce judecarea cauzei continuă.

Procurorul participant în instanța de apel a invocat că inculpatului nu i s-a oferit timp pentru a face cunoștință cu noua învinuire și că nu i s-au explicat drepturile și obligațiile, pledând pentru casarea sentinței și trimiterea cauzei la rejudecare în primă instanță și nu a renunțat la învinuire, după cum indică instanța de recurs.

Mai mult, acuzarea nu a declarat apel, prin ce se atestă că a fost de acord cu sentința primei instanțe, în caz contrar, urmând să depună o cerere de apel.

Solicitarea procurorului în instanța de apel privind casarea sentinței și trimiterea cauzei la rejudecare în primă instanță este lipsită de orice suport normativ. Or, conform art. 415 alin. (1) pct. 3) Cod de procedură penală, rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost anulată se dispune numai atunci când nu a fost citat inculpatul, nu i s-a asigurat dreptul la interpret, nu a fost asistat

de un avocat sau au fost încălcate prevederile art. 33–35, temeiuri ce nu s-au constatat în instanța de apel.

Totodată, sentința fiind contestată doar în latura civilă, acuzarea urma să se pronunțe doar în această parte or, alegațiile procurorului din ședința instanței de apel nu se pot transforma într-un apel deghizat pentru a înrăutăți situația inculpatului.

Din același motiv, sunt irelevante și alegațiile apărării că infracțiunea imputată inculpatului nu a fost una prelungită și urma a fi recalificată conform prevederilor art. 190 alin. (2) Cod penal. Or, nici acest participant la proces nu a depus o cerere de apel în termenul prevăzut de lege.

În același timp, ordonanța de modificare a învinuirii i-a fost adusă la cunoștință inculpatului, nemijlocit la 20.06.2017 în prezența avocatului. Acesta a indicat că învinuirea adusă îi este clară, nu a avut nevoie de pregătire și nu a solicitat termen suplimentar de pregătire. Tot el a confirmat că i s-au explicat drepturile și obligațiile și nu a contestat această ordonanță. Prin urmare, afirmațiile procurorului participant în instanța de apel precum că instanța de fond ar fi admis încălcări la acest capitol, sunt neîntemeiate.

Or, nu au fost stabilite temeiuri pentru a da o nouă apreciere probelor, instanța de apel fiind solidară cu concluziile primei instanțe privind aprecierea probelor puse la baza sentinței de condamnare, iar în conformitate cu art. 409 alin. (2) Cod de procedură penală, nu există temei de a interveni în sentință la capitolul încadrării juridice a acțiunilor inculpatului.

Pedeapsa aplicată inculpatului pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal este legală, întemeiată și motivată, la stabilirea căreia, instanța de fond a acordat deplină eficiență prevederilor art. 7, 61, 75 Cod penal.

În același timp, avocatul Ion Stegărescu, în numele părții vătămate, Munteanu C., a formulat o acțiune civilă prin care a solicitat încasarea de la inculpatul și SRL „Rox-Clar”, în mod solidar, a prejudiciului material, exprimat prin dublul arvunei în sumă de 31.400 lei, a penalității în mărime de 5% prevăzută de art. 27 al Legii nr. 105 din 13 martie 2003 privind protecția consumatorului, a prejudiciului moral în sumă de 50.000 lei și a tuturor cheltuielilor de judecată.

Instanța de apel a constatat că cererea privind încasarea, în mod solidar, de la inculpat și SRL „Rox-Clar” a prejudiciului material este parțial întemeiată, însă nu poate fi admisă în partea ce ține de încasarea solidară a prejudiciului material și moral de la SRL „Rox-Clar” or, agentul economic vizat nu are o careva calitate procesuală în prezentul proces penal, nefiind recunoscută în calitate de parte civilmente responsabilă în conformitate cu prevederile art. 73-74 Cod de procedură penală, pentru a putea fi supusă răspunderii materiale în vederea recuperării prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Prin urmare, prejudiciul cauzat prin infracțiune, urmează a fi încasat doar din contul inculpatului, și nicidecum, în mod solidar, de la inculpat și SRL „Rox-Clar”.

Pe lângă aceasta, este justificată cererea privind încasarea cheltuielilor judiciare în sumă de 9100 lei, suma dată fiind probată prin bonurile de plată anexate la materialele cauzei.

Solicitarea apărătorului părții vătămate privind încasarea, din contul inculpatului, a penalității în mărime de 5 % prevăzută de art. 27 din Legea privind protecția consumatorilor pentru încălcarea termenelor prevăzuți la art. 13 alin. (1) din aceeași lege este nefondată or, nici nu a fost concretizat în ce anume constă această pretenție și care este quantumul concret, aceste cheltuieli necesitând a fi stabilite cu exactitate, ce ar impune amânarea nejustificată a procesului judiciar pe o perioadă îndelungată, astfel că asupra quantumului acestor despăgubiri urmează să se expună instanța de judecată în ordinea acțiunii civile, conform prevederilor art. 166-167 Cod de procedură civilă.

Totodată, solicitarea încasării prejudiciului moral în quantum de 50.000 lei, este una exagerată și nemotivată, mărimea prejudiciului moral urmând a fi apreciată în conformitate cu prevederile art. 1423 alin. (1) Cod civil, care prescrie că mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

Deci, fiind evaluată nemijlocit gravitatea infracțiunii comise, urmările prejudiciabile ale acesteia, impactul acestei infracțiuni pentru partea vătămată, suferințele morale suportate de către acesta, precum și posibilitățile reale materiale ale inculpatului, având în vedere că însuși condamnarea acestuia constituie o satisfacție morală pentru partea vătămată, suma de 10.000 lei este pe deplin justificată și întemeiată, fiind proporțională suferințele morale suportate de către ultimul.

8. Procurorul în Procuratura municipiului Chișinău, Artur Lupașco, a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea totală a acestei decizii, *cu dispunerea rejudecării cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit cerințelor invocate de către procuror participant în instanța de apel, cu corectarea erorilor judiciare de către instanța de recurs.*

Recurentul a invocat că la rejudecarea cauzei, instanța de apel, nu a verificat dacă în procesul-verbal al ședinței de judecată al primei instanțe este sau nu mențiunea despre primirea de către inculpat la înaintarea învinuirii în sensul agravării ei, a informației în scris despre drepturile de care dispune conform art. 66 Cod de procedură penală, dacă drepturile i-au fost explicate, inclusiv dreptul de a solicita termen pentru pregătirea apărării de noua învinuire.

Or, procurorul, în conformitate cu prevederile art. 326 Cod de procedură penală, a modificat învinuirea adusă inculpatului în sensul agravării ei, prin formularea ordonanței din 20.06.2017, care i-a fost adusă la cunoștință inculpatului și avocatului acestuia, fără a prezenta inculpatului informația în scris despre drepturile de care dispune, conform art. 66 Cod de procedură penală, ce echivalează cu încălcarea dreptului la apărare.

Mai mult, potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată, după înaintarea ordonanței de învinuire în sensul agravării ei, instanța de judecată nu a purces la cercetarea probelor ce ar confirma noua învinuire, ci doar a finalizat cercetarea judecătorească cu interogarea inculpatului, lăsând pronunțarea sentinței pentru altă dată, după dezbateri judiciare și oferirea ultimului cuvânt inculpatului.

Astfel, ordonanța de învinuire în sensul agravării, înaintată inculpatului după conexarea a două cauze penale, atestă că infracțiunile pentru care a fost pus sub învinuire acesta nu fac parte din categoria infracțiunilor prelungite, nefiind formate din două fapte infracționale identice, ci diferite.

Totodată, instanța de apel, expunându-se asupra modalității de săvârșire a infracțiunilor, s-a referit doar la infracțiunile comise de inculpat la 28.12.2015 și 29.12.2015, fapta infracțională din 09.12.2015 nefiind reflectată în decizie și care, potrivit descrierii, a fost comisă în alt mod și în alt loc.

Or, instanțele de fond și de apel, contrar prevederilor art. 394 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, au omis să descrie modul de săvârșire a infracțiunii din 09.12.2015, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele acesteia, fiind admise erori de drept.

Pe lângă aceasta, întrebarea privind necontestarea sentinței de către acuzare nu putea fi subiect de examinare în instanța de apel, aceasta fiind obligată să examineze cauza penală în apel și să se expună doar asupra apelurilor declarate.

În instanța de apel nu a fost prezentată ordonanța de renunțare de la învinuire, fapt cerut în ședința de judecată, deoarece acuzarea nu a pledat pentru renunțarea la învinuire, dar pentru încadrarea acțiunilor inculpatului conform învinuirilor înaintate până a fi modificată în sensul agravării ei, acțiunile acestuia nefiind calificate corect.

Instanța de apel urma să stabilească că inculpatul nu a fost asistat de apărătorul său ales or, odată cu înaintarea învinuirii în sensul agravării, acest apărător a intervenit să apere inculpatul în altă cauză penală care a fost conexată la cauza penală, aflată deja pe rol. Astfel în cauza penală parvenită ulterior, inculpatul nu a fost întrebat dacă îi încredințează avocatului, angajat să-l apere în altă cauză penală, să-i reprezinte interesele.

Anume din aceste considerente acuzarea a solicitat în instanța de apel remiterea cauzei la o nouă judecare în instanța de apel, dar nu din concluziunile instanței ofensatoare că procurorul din instanța de apel a făcut abstracție de aceste prevederi sau nu le cunoaște.

Absența avocatului în prima instanță la apărarea inculpatului, după înaintarea învinuirii în sensul agravării ei, se dovedește prin faptul că deși nu i s-au adus la cunoștință drepturi sale la înaintarea unei noi învinuiri, acesta nu solicită respectarea drepturilor inculpatului, nu solicită termen pentru a face cunoștință cu noua învinuire și de a se pregăti pentru o nouă acuzație, nu prezintă probele în cauza nouă anexată, nu contestă cu apel sentința la data pronunțării și nici la reținerea acestuia.

Prin urmare, avocatul nu a avut împuterniciri la apărarea inculpatului în cauza calificată în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, pe episodul din 09.12.2015.

În drept, recursul este fondat pe art. 427 alin. (1) pct. 6), 12) Cod de procedură penală – hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, acesta este expus neclar, instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței, faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.

8.1. A declarat recurs ordinar și avocatul Călin Bobeica, în numele inculpatului, în care solicită casarea deciziei menționate și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Recurentul a indicat că poziția acuzării în instanța de apel se rezumă la faptul că ordonanța de modificare a învinuirii în sensul agravării este nulă, iar acuzarea nu a declarat apel. Or, a fost înaintată învinuirea pe două episoade în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal și, cauzele fiind conexate, învinuirea a fost modificată în sensul agravării ei. Astfel, ordonanța de modificare a învinuirii este nulă, nefiind înaintată în conformitate cu prevederile legale, acuzarea solicitând aducerea inculpatului în poziția inițială.

Totodată, a fost stabilit că inculpatul nu a comis o infracțiune prelungită, iar după conexarea cauzelor, neîntemeiat, a fost modificată învinuirea în sensul agravării ei, cu încadrarea acțiunilor acestuia în baza art. 190 alin. (4) Cod penal.

Astfel, acțiunile inculpatului urmează a fi reîncadrate în baza art. 190 alin. (2) Cod penal, la stabilirea pedepsei urmând a fi aplicate prevederile art. 84 Cod penal.

Mai mult, a fost stabilit că la 20.06.2017, inculpatului i-a fost înaintată învinuirea în sensul agravării fără a i se acorda termen pentru a face cunoștință cu această învinuire, în aceeași ședință, fiind examinat fondul cauzei.

Pe lângă aceasta, la judecarea apelului depus de partea vătămată, instanța nu cunoștea că inculpatul a fost arestat și nu a făcut cunoștință cu hotărârea primei instanțe, nefiind prezent la pronunțarea sentinței.

Instanța de apel nu s-a expus asupra erorilor de drept în ce privește agravarea învinuirii la data finisării examinării cauzei penale or, fiind aduse aceleași argumente, circumstanțele descrise prin încheierea Curții Supreme de Justiție nu au fost pe deplin elucidate.

În drept, recursul este fondat pe art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) Cod de procedură penală – instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, acesta este expus neclar, instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

9. Examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acestea urmează a fi declarate inadmisibile din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv și în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect se observă că, conform art. 420 alin. (4) Cod de procedură penală, nu pot fi atacate cu recurs sentințele în privința cărora persoanele indicate în art. 401 nu au folosit calea apelului, dacă legea prevede această cale de atac. Persoana care nu a folosit apelul poate ataca cu recurs decizia instanței de apel prin

care i s-a înrăutățit situația. Procurorul care nu a folosit apelul poate ataca cu recurs decizia prin care a fost admis apelul declarat din partea apărării.

Potrivit art. 427 alin. (2) Cod de procedură penală, temeiurile menționate la alin. (1) pot fi invocate în recurs doar în cazul în care au fost invocate în apel sau încălcarea a avut loc în instanța de apel.

În această consecutivitate, se reține că procurorul nu a folosit calea apelului, iar prin decizia contestată nu a fost admis vreun apel declarat din partea apărării, dar unul declarat în numele părții vătămate Munteanu C.

Mai mult, prin decizia adoptată, fiind modificată sentința doar în latura civilă, instanța de apel nu a înrăutățit în niciun fel situația procurorului, care, potrivit art. 53 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, la examinarea cauzei penale în instanța de judecată, reprezintă învinuirea în numele statului (*pct. 3.-4., 7. din decizie*).

Prin urmare, recursul acuzării, fondat pe critica sentinței și deciziei instanței de apel în latura penală, cu o solicitare neprevăzută în art. 435 Cod de procedură penală - casarea *totală* doar a deciziei instanței de apel din 11.06.2018, *cu dispunerea rejudecării cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit cerințelor invocate de către procuror participant în instanța de apel, cu corectarea erorilor judiciare de către instanța de recurs*, nu are niciun suport legal, adică este vădit neîntemeiat (*pct. 8. din decizie*).

În același timp, nici apărarea nu a folosit calea apelului, or, acesta a fost respins ca fiind depus peste termen, iar apelul tardiv echivalează cu nefolosirea acestei căi de atac (*pct. 3.-4., 6.-7. din decizie*).

În asemenea circumstanțe, apărarea era în drept să declare recurs ordinar doar în partea în care soluția instanței de apel a înrăutățit situația inculpatului, adică doar în latura civilă, deoarece ultima, potrivit dispozitivului deciziei recurate, a casat sentința doar în partea laturii civile, menținând-o fără modificări în rest (*pct. 3.-4., 6.-7. din decizie*).

Totodată, în recursul ordinar al apărării lipsește cu desăvârșire critica deciziei contestate în aspectul laturii civile, adică în raport cu soluția adoptată, nefiind indicate concrete erori de drept și clar definite în sensul vizat, iar instanța de recurs nu este competentă să completeze din oficiu recursul ordinar al avocatului cu circumstanțe în fapt și în drept, care l-ar justifica (*pct. 7., 8.1. din decizie*).

Or, conform art. 24 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decât interesele legii.

În același timp, se reține că potrivit circumstanțelor reproduse în pct. 7. din prezenta decizie, instanța de apel legal și întemeiat a constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept privind soluționarea acțiunii civile în partea prejudiciului material. Or, conform art. 220 alin. (3), 387 alin. (3) Cod de procedură penală, hotărârea privind acțiunea civilă se adoptă în conformitate cu normele dreptului civil și ale altor domenii de drept. În cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

La fel, instanța de apel corect a constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept privind mărimea prejudiciului moral cauzat părții vătămate.

Or, conform prevederile art. 219 alin. (4), 220 alin. (3), 387 alin. (1) Cod de procedură penală, art. 1423 Cod civil, la evaluarea cuantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare suferințele fizice ale victimei, etc. Hotărârea privind acțiunea civilă se adoptă în conformitate cu normele dreptului civil. O dată cu sentința de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge. ***Mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată*** în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. ***Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată***, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Împrejurările enunțate denotă în mod concludent că hotărârea atacată cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, și că recursurile de pe rol sunt vădit neîntemeiate.

Potrivit art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs decide inadmisibilitatea recursului înaintat în cazul în care se constată că acesta este vădit neîntemeiat.

Astfel, odată ce recursurile nominalizate sunt vădit neîntemeiate, ele urmează a fi declarate inadmisibile.

10. În conformitate cu art. 431 alin. (1), 432 alin. (1), (2) pct. 4), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

DECIDE :

inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de procurorul în Procuratura municipiului Chișinău, Artur Lupașco, și de avocatul Călin Bobeica, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2018, în privința inculpatului Șaptefrați Ion XXXX, pe motiv că sunt vădit neîntemeiate.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 07 decembrie 2018.

Președinte

Elena Covalenco

Judecători

Iurie Diaconu

Liliana Catan